

Motion till riksdagen

1988/89:U319

av Paul Cizuk m fl (mp)

Forskning om militära omställningsfrågor

Sverige har ett långvarigt internationellt engagemang i frågor som rör samband mellan nedrustning och utveckling. Inga Thorssons arbete har väckt respekt och internationell uppmärksamhet. Ett internationellt genombrott var den särskilda grupp som utredde frågan i FN 1981. De förslag som där lades fram följdes sedan upp i utredningen med sikte på nedrustning 1984 (SoU 1984:62), som också givits stor internationell spridning. En fortsättning var UD:s utredning En politik för nedrustning och utveckling (1988) med flera konkreta förslag. Ett av dessa var att upprätta en särskild kunskapsbank i Sverige om försvarsindustriell omställning från militär till civil produktion. Ett förslag om en sådan kunskapsbank har, på UD:s uppdrag, utretts och lagts fram (om inrättandet av en kunskapsbank för omställningsfrågor. Uppsala, augusti 1988). Förslaget har emellertid inte följts upp i budgetpropositionen 1989.

Internationellt har problemen kring alternativ produktion för försvarsindustrin varit viktiga frågor inom freds- och miljörelserna. De har setts i samband med hur det militär-industriella komplexet fungerar. Genom att ge alternativa möjligheter minskas anledningen för beslutsfattare att ge nya militäranslag enbart av sysselsättnings- och regionalpolitiska skäl.

Frågorna har också lyfts fram internationellt. INF-avtalet från 1987 innebär för första gången att verklig nedrustning, om än i begränsad skala, genomförs. Hela vapensystem elimineras. Delar av dem, bl a transportfordon, görs om till civil användning. I Sovjet anges att fabriker som tidigare producerat missiler nu ska tillverka kylskåp och barnvagnar. President Michail Gorbatjov talade i december 1988 om att en omställning av krigsindustri till civil produktion är en "realistisk" möjlighet. En rad förslag och åtgärder har givits från sovjetisk sida, bl a förslag om att upprätta en nationell omställningsplan, likaväl som omställningsplaner för särskilda försvarsföretag. En forskargrupp föreslås studera frågorna och lämna en rapport till FN.

I USA finns nu förslag om nedläggning av ett stort antal regementen av ekonomiska skäl. I det amerikanska försvarsdepartementet finns en enhet för dessa frågor.

Sverige har tidigare varit pionjär på detta område, åtminstone i politiska sammanhang. Betydligt mindre har ägt rum i verkligheten. Det finns därför skäl att nu vidta åtgärder. Sverige står inför nödvändigheten att minska sin militära produktion och ÖB säger att en rad regementen måste läggas ner, för att försvarsekonomi ska gå ihop. Allt detta leder till att frågor om

omställning håller på att bli praktiska frågor. Den föreslagna kunskapsbanken kunde därför vara en åtgärd, bland många andra, för att visa allvaret i Sveriges engagemang i dessa frågor. Den kunde vara en källa till fortsatt agerande internationellt, samtidigt som den kan vara en nödvändighet för att Sverige ska kunna hantera de problem som nu kommer.

Vi föreslår att kunskapsbanken får den utformning som föreslagits i Uppsalagruppens utredning. Den skulle framför allt samla information om omställningsproblem i Sverige och i Europa. Den tänkes byggas upp under en treårsperiod och bestå av tre tjänster: en dokumentalist, en informatör och en forskare. Fullt utbyggd och med nödvändiga kringresurser kommer denna enhet att kosta 1,4 milj. kr per år.

Mot. 1988/89
U319

Hemställan

Mot ovanstående bakgrund yrkar vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alternativ verksamhet till militär industri nu bör främjas.
2. att riksdagen för budgetåret 1989/90 anslår 1 400 000 kr för inrättande av en kunskapsbank för försvarsindustriell omställning.

Stockholm den 23 januari 1989

Paul Ciszuk (mp)

Inger Schörling (mp)

Lars Norberg (mp)

Per Gahrton (mp)

Birger Schlaug (mp)